

ANI
Mehmet KELEŞ

TOZ VE ÇAMUR

Bizim kuşak toz ve çamurla yaşadı. Asfaltla tanışmadı. Asfalt çukur ovada var derlerdi. Onu da 'yağ döksen yalanır' diye anlatırlardı görenler. Dümdüz kaymak gibiymiş. Vasayıtlar vızır vızır geçer giderlermiş üzerinden. Durmak istese elli altmış, metre ötede dururmuş arabalar asfaltta. Birde rengi kapkaraymış. Sıcakta alaf vururmuş adamın suratına.

Asfalt deyince çukur ovayı misal verirlerdi. Üstünden arabalar "vızz" diye geçermiş. Ne toz, ne çamur, ne patinaj. O yolları görme hayali her çocuğun içini ısıtırdı.

Kasabanın içi bile asfalt değildi. İri kaba taşlar döşeliydi cadde. Kaldırımlar betonu yer yer. Toz kamyonlar geçerken kalkardı. Kaldırımlar dükkânın önüne gelen kaldırımları çıraklar süpürür pekte tozmazdı. Kaldırım dediğin öyle öyle yüksekte olmazdı. Çamuru hiç olmakta. Yağmur yağınca özene bezene yıkardı caddeyi, kaldırmı.

Ana caddeyi bağlayan sokakların işlek olanları, yokuşlu olanları taşlıydı sadece. Ötekiler çamurluydu yinede. Hele kasabanın köylere bağlanan dış yolları çamurlu yollardı. Beklide yol boyunca girişe yapılan çift oluklu çeşme bu yollardan gelenlerin çamurlarını temizlesinler diye yapılmıştı. Bir vazifesi bumuydu bilinmez ama gelenler çamurlu ayaklarını, elbiselerini iyice temizlerlerdi.

Köy çocuğu idik. Okul zamanlarında kasabada yaşıyorduk. Ev kiralardık. Talebeler evin alt katında bir göz oda tutarlardı. Yatak, mutfak, oturma bu odada. Hayat bunda geçirdi. Ev ile ortaokul arası yani mahalleden çarşıya eğimli yollardan bahçe/bahçeli evlerin arasından geçilerek ulaşıldı.

O yıllarda kasabanın ana giriş yolları üzerinde çeşmeler meşhurdu. Çeşme başında durulur el yüz yıkanır. Lastik ayakkabıların çamurları sıyrılır dışı iyice yıkanır. Ayakkabı elbette kara lastikti. Şalvara pantolona bulaşan çamurlar sürte sürte temizlenmeye çalışılırdı. Kasabaya girerken akça pakça olur taşlı yollardan çarşıya varırdık. Kasaba taşlı yollardan başlardı bilirdik.

Kasabanın girişlerinde aşağıdan gelenler Aşkale, enişti. Batı istikametinden gelenler karayılan koru, kuzeyden gelenler mağara başı çeşmeleri (oluklarında) eğlenir, temizlenirdi.

Çocukluğumuzda aklımızda kalan şey, toz ve çamura hayıflanmaz. Kaderimizin bir parçası kabullenme idi. Buna çaresizlik denmez hayatın ta kendisiydi. Kimse hayıflanmaz, dert etmezdi.

Toz ve çamurla beraber yaşayınca okullar, daireler, iş yerleri çareler bulmuştu. Binaların girişine demirden iki ayaklı saç yerleştirilirdi. Gelenler ayaklarının çamurlarını iyice temizlerdi. Demir ızgaraya bir daha sürterek kalanları atardı. Birde peyzaj denen kralın örgüye bir daha sürterek içeriye girişi hak ederdi.

Okul önlerinde nöbetçi öğretmenler hatta müdür bekler içeri giren öğrencileri biraz bağırarak, azarlayarak ayaklarını silme talimi yaptırırlardı. Özene bezene yapılsa da koridorlar, sınıflar çamur ve tozdan geçilmezdi. Hademelerin işi de bu tahta zeminleri temizlemekle geçerdi.

Evlerde toz ve çamura karşı donanırdı. Girişe çamur silecek demir silecekler, ıslak bezler konurdu. Eve gelen misafire hizmet önce ayakkabısından başlanırdı. Kara lastikler iyice yıkanır, korumak için disk konurdu. Çoğu zaman anneler hemen içeri almazlar “üstünü başını silkele öyle gir “ derlerdi. İçeriye girildiğinde de elbiseler avludan pencereden çırpılırdı. İçeriye toz ve çamurun hücumuna karşı çareler bu kadarla sınırlanmazdı. Ev günde birkaç kere süpürgelikten yapılan süpürgelerle süpürülürdü. O günlerden hafızamda kalan, süpürülen tozlar uçuşur yerinde kalınca, niye süpürüldüğünü anlayamazdım. Süpürme işini anneler, kızlar yapardı. Misafiri içeri alınmadan yer süpürülür, ortalık düzenlenirdi. Zaten yastıklar, minderler dışarı çıkarılır çırpılırdı. Kilim veya cul sergileri sık sık hem de iyice silkelenirdi. Yinede yinede ortalık toz kokardı. Sık sık pencere açılır, hava temizlenerek yol bulunurdu.

Çocukluğumuzun köyü zaten toz ve çamur ile hem hal iken kasabada da elinden geleni yapırdı. Dairelerde, okullarda, çarşı pazarda evlerde.

Yine hafızamda kalan bundan hiç savunmadan yapılmasıydı. Kimse dert etmez, kimse kimseyi ayıplamazdı.

Toz ve çamurun çaresi vardı. çaresi olana da dert etmezlerdi. Kasabalarımız da ve köylerimizde.